

Cooperative Learning teams – behøver de at være heterogene?

Af Jette Stenlev

Det heterogene princip for teamdannelse er et meget væsentligt princip i Cooperative Learning. Med heterogene teams opnår man bl.a. at

- Alle elever oplever sig selv som et værdifuldt medlem af et stærkt team.
- Ingen på forhånd er kategoriseret som svag eller som en, der ikke kan.
- Alle elever får glæde af en mangfoldighed af ressourcer og vinkler på tingene.
- Alle elever inddrages i sociale fællesskaber i klassen, som de ikke selv ville kunne skabe.

En stor del af den inkluderende effekt og den styrkede faglighed, man kan opnå med Cooperative Learning, afhænger af, at der anvendes heterogene teams. Og forskning såvel som praksiserfaringer viser, at både fagligt stærke og svage elever vinder ved at arbejde i sådanne heterogene teams, hvis sammensætning ændres ca. hver 4-6 uge.

Skepsis overfor de heterogene teams

De heterogene teams er genstand for en del diskussion og sommetider også en del skepsis. Hvad sker der med de stærke elever, når de sidder sammen med kammerater, der har sværere ved det? Hvad sker der med de fagligt svage i et team med dygtigere kammerater? Og hvad gør man, når springet fra teamets fagligt stærkeste til den fagligt svageste elev er så stort, at det er svært at se, hvordan de skal kunne få glæde af hinanden? Helt forståelige bekymringer som disse gør, at det sommetider kan virke mere nærliggende at lave teams på andre måder. Måske ved at lade eleverne sidde sammen med andre på deres eget niveau. Måske ved at sætte dem, der har sværest ved det i ét team og så sætte sig som lærer og hjælpe dem, mens de stærkere teams klarer sig selv. Måske ved at lade nogle elever arbejde selv, fordi de selv ønsker det, eller for på den måde at forhindre dem i at forstyrre de andre. Eller måske ved at lade eleverne vælge teams selv, så de kan samarbejde med dem, de godt kan lide.

Problemet med alle disse modeller er, at de cementerer de mønstre og de selvopfattelser, der allerede er i klassen og fastholder især skrøbelige og udsatte børn i roller, som ikke er hensigtsmæssige for deres udvikling. Ingen af disse modeller har nogensinde ført til de resultater, som Cooperative Learning har. Hvis vi vil nå sådanne resultater, skal vi gøre noget andet end det, vi plejer. Og en af de ting er at anvende heterogene teams – også selvom

det ved første øjekast kan virke ulogisk. De kan nemlig opløse hierarkier og etablerede mønstre og give alle elever mulighed for at forme identiteter som aktive og inkluderede medlemmer af læringsfællesskabet.

En helt central pointe er dog, at de heterogene teams ikke kan stå alene. Heterogene teams er ikke lig med Cooperative Learning. Langt fra.

Balance i implementeringen

Cooperative Learning har syv nøgler: SPIL-principperne, Teams, Classbuilding, Teambuilding, Management, Sociale færdigheder og Strukturer. De er alle meget vigtige, når man skal implementere Cooperative Learning. Men de er ikke alle lige nemme at se eller at mestre som lærer. Det er heller ikke altid lige let at vide, hvad succeskriterierne er. Hvornår arbejder man fx nok – og godt nok – med sociale færdigheder? Hvornår er man som lærer dygtig nok til at anvende de relevante management redskaber? Og hvornår bruger man strukturerne optimalt – og i et stort nok omfang til, at de virkelig får effekt?

Mens mange af disse ting kan være åbne for fortolkninger, så er der én ting, der er meget konkret – nemlig de heterogene teams. Det er nemt nok at konstatere, om man bruger dem eller ej. Derfor kan denne nøgle være et af de allerførste principper, der kommer i anvendelse – længe før man måske bruger de andre nøgler på et højt niveau. Og det kan skabe problemer. De heterogene teams kan nemlig ikke stå alene. Deres succes er dybt afhængig af, at de anvendes i en undervisning, hvor de seks andre nøgler implementeres hensigtsmæssigt og konsekvent.

Lad os se lidt mere på sammenhængen mellem de andre nøgler og de heterogene teams og på, hvordan en mindre effektiv

implementering af de andre principper kan svække de heterogene teams i deres arbejde.

Hvordan påvirker implementeringen af SPIL-principperne de heterogene teams?

SPIL-principperne er bygget ind i Cooperative Learning strukturerne og er således i funktion, mens man laver en struktur – hvis den vel at mærke udføres rigtigt. SPIL-principperne er garanten for, at alle elever er aktive i den konkrete læringsaktivitet og dermed, at både den fagligt stærke og den fagligt svage elev er "på" og gør de forskellige ting, processen i strukturen kræver.

Hvis SPIL-principperne skrider, ender man med almindeligt gruppearbejde eller pararbejde, hvor de, der har mest mod, lyst eller overskud, tager taletiden, mens andre er passive. Hvis man oplever, at de stærke elever er blevet "hjælpere" for de svagere, er der al mulig grund til at se på SPIL-principperne. Der er en stor sandsynlighed for, at de er skredet. Det kan fx ske, hvis instruktionen er uklar, hvis tidsrammerne er for vide eller ikke tydeligt markeret, eller hvis eleverne er i tvivl om opgaven.

Det er værd at bemærke, at SPIL-principperne kun med sikkerhed er i kraft, så længe en struktur er i gang. Al den øvrige tid, hvor eleverne sidder i deres teams og arbejder på andre måder, er SPIL-principperne ikke i

funktion, og man har ikke de fordele, som de giver. I denne situation bruges de heterogene teams ikke til det, de er beregnet til, og de kendte problematikker fra almindeligt gruppearbejde risikerer at komme til at dominere.

Heterogene teams skal derfor kobles med hyppig anvendelse af CL-strukturer.

Hvordan påvirker Teambuilding de heterogene teams?

Med Teambuilding lærer teammedlemmerne hinanden at kende på nye måder. De fortæller om sig selv, griner sammen, mærker hinandens sårbarhed og oplever sig selv som værdifulde kammerater. Det skaber tillid og lyst til at få tingene til at lykkes sammen. Og disse ting er afgørende for, om eleverne udvikler tolerance overfor hinanden og støtter hinanden i læringsarbejdet.

Uden teambuilding kan de heterogene teams være meget vanskelige at arbejde med, da man jo sætter elever sammen, som ikke er vant til at arbejde sammen, som ikke er bedste venner, og som har forskellige forudsætninger. Teambuilding 1-2 gange om ugen er derfor et helt centralt redskab for at få det ønskede samarbejde i stand. Man kan ganske enkelt ikke forvente et positivt og velfungerende samarbejde i de heterogene teams, hvis teambuilding udelades.

Hvordan påvirker Classbuilding de heterogene teams?

Classbuilding opbygger og vedligeholder relationer på tværs af klassen. Det udvikler en åbenhed for at snakke med – og samarbejde med alle i klassen og stimulerer således hele tiden eleverne evne til at bygge relationer. En evne, de også bruger i de heterogene teams. Classbuilding er ikke den vigtigste nøgle i forhold til de heterogene teams, men fra et overordnet synspunkt er den lige så vigtig som de andre nøgler.

Hvordan påvirker arbejdet med sociale færdigheder de heterogene teams?

Arbejdet med sociale færdigheder er omfattende og komplekst. Mange ting spiller ind her, bl.a. lærerens egne sociale færdigheder og funktion som rollemodel og ikke mindst måderne, hvorpå de sociale færdigheder italesættes og inddrages i arbejdet i strukturerne. En ting er dog sikkert: man skal ikke satse på, at de sociale færdigheder kommer af sig selv. De skal gøres til genstand for elevernes bevidsthed og for målrettet øvelse – naturligvis på måder, der gør det indlysende for eleverne, hvordan disse færdigheder kan hjælpe med at løfte kvaliteten i deres relationer såvel som i det faglige arbejde.

Når eleverne sidder i heterogene teams, er det vigtigt, at der arbejdes målrettet og konkret med sociale færdigheder som fx at lytte til hinanden, give positiv feedback, bede om og give hjælp og at skiftes til at bidrage, så man giver eleverne de redskaber, de har brug for for at få samarbejdet i disse teams til at fungere.

Hvordan påvirker lærerens ledelse de heterogene teams?

Tydelig instruktion, tydelige og hensigtsmæssige faglige opgaver og klare tidsrammer

er nogle grundlæggende forudsætninger for, at en Cooperative Learning struktur fungerer efter hensigten. Med disse ting på plads ved hver enkelt elev, hvad han skal gøre hvornår, og han har en tydelig og afgrænset ramme at gøre det indenfor. Så snart der opstår tvivl hos eleverne om, hvad det er, de skal, vil strukturen begynde at vakle, og der er risiko for, at den opløses og erstattes af snak, styret af de mekanismer, der plejer at være fremherskende i gruppearbejde. Man kan næsten ikke understrege nok, hvor væsentligt det er, at lærerens ledelse af strukturen er tydelig.

Også redskaberne metadialog og positiv opmærksomhed er væsentlige. Metadialogen inddrager eleverne i, hvorfor vi gør, som vi gør, når vi fx øver os i at bruge forskellige sociale færdigheder i teamsamarbejdet. Den positive opmærksomhed giver anerkendelse og hjælper eleverne med at se, hvordan deres adfærd kan fremme deres egen trivsel, og samarbejdet og læringen i teamet. Du kan læse mere om metadialog under "Implementering" på www.cooperativelearning.dk

Heterogene teams og inklusion

De heterogene teams har en helt central funktion i forhold til både den faglige læring og den sociale inklusion. Derfor anbefales de som de gennemgående teams i klasser, hvor

der anvendes meget Cooperative Learning. Det betyder ikke, at man aldrig kan bruge andre former for teamdannelse. Der er ikke noget i vejen for, at man ind imellem for variationens skyld bruger andre teams, der samarbejder i fx en enkelt struktur eller en enkelt time. Det giver mulighed for, at alle prøver at arbejde sammen med andre på deres eget niveau, efter interesse i fx et bestemt emne eller efter andre kriterier. Det vigtige er, at de teams, der er elevernes "base teams" i det daglige, er de heterogene teams. For at opsummere: Hvis vi sætter eleverne i heterogene teams men forsømmer de andre – eller nogle af de andre – nøgler, vil de heterogene teams ikke fungere, eller ikke fungere optimalt. Men dette er mere et symptom på, at Cooperative Learning endnu ikke er fuldt implementeret – ikke at der er noget galt med princippet om heterogene teams.

Hvis vi vælger at gå væk fra de heterogene teams, så underminerer vi selve det, der for mange af os var grunden til, at vi valgte at bruge Cooperative Learning – nemlig muligheden for at give ALLE børnene den støtte, de skal bruge for at lære – uanset niveau. Muligheden for reel inklusion.

Så hvis de heterogene teams ikke synes at fungere optimalt, anbefales det at tage godt fat i de andre nøgler – det er nemlig dem, der skal sikre, at både de heterogene teams og selve strukturerne fungerer efter hensigten og skaber de intensive læreprocesser, som de mest erfarne og professionelle CL-lærere opnår i deres undervisning.

Du kan læse mere om Cooperative Learning teams i Spencer Kagans og Jette Stenlevs bog **Cooperative Learning – undervisning med samarbejdsstrukturer**, Alinea.